

A szabványok világa...

SZABVÁNYOK A BIZTONSÁGTECHNIKÁBAN – SOROZATUNK 24. RÉSZE

MSZ 50131-1:2007. Riasztórendszerek. Behatolás- és támadásjelző rendszerek 1. rész: Rendszerkövetelmények

A dőlít betűkkel szedett szövegrészek az MSZ EN 50131-1:2007 szabvány idézetei!

Aktuális: 2008 utolsó negyedében megjelent a **CLC/TS 50131-7:2008.**

Riasztórendszerek. Behatolás- és támadásjelző rendszerek 7. rész: Alkalmazási irányelvek című lapja, mely tartalmában a jelenleg ismertetésre kerülő szabványhoz harmonizált kiadás, tartalmazza egy behatolás- és támadásjelző rendszer tervezésével, telepítésével, átadás-átvételi eljárásával és a karbantartásával kapcsolatos európai elvárásokat. A fenti műszaki előírás jelenleg szaklektorálás alatt van, várhatóan még 2009-ben megjelenteti magyarul a MSZTI!

■ Az **MSZ EN 50131-1:2007** szabvány rendeltetése, hogy segítse a biztosítók, a behatolásjelző eszközöket gyártó vállalatok, a felhasználók és a rendőrség munkáját az adott létesítményekben kívánt védelem teljes és pontos meghatározása érdekében, de nem határozza meg a technológia típusát, az érzékelés kiterjedését vagy biztonsági fokozatát, és nem fedi le szükségképpen egy egyedi telepítés összes követelményét sem.

A szabványnak nem rendeltetése, hogy egyedi behatolás- és támadásjelző rendszerek részegységeinek vizsgálataihoz használják, tehát nem részegység szabvány, hanem egy rendszerre vonatkozó követelményeket tartalmaz. Az egyes behatolás- és támadásjelző rendszerek részegységeinek vizsgálatára vonatkozó előírások más a szabványcsaládba tartozó részegység-szabványokban található. A behatolás- és támadásjelző rendszereket és részegységeiket az elérni kívánt biztonsági szintnek megfelelő biztonsági fokozatokba sorolják. A biztonsági fokozatok figyelembe veszik a kockázati szintet, ami a létesítmények típusától, a bennük tárolt értékektől és a tipikusan várható behatolótól vagy rablótámadótól függ. A rendszer tervezésekor, a kockázattértékelésre vonatkozó, figyelembe veendő szem-

pontokat a fent említett (CLC/TS 50131-7:2008) műszaki előírás tartalmazza.

Ez az európai szabvány épületekben telepített behatolás- és támadásjelző rendszerekre (Intrusion and hold-up systems, I&HAS) ad meg előírásokat és négy biztonsági fokozatot és négy környezeti osztályt foglal magában. A behatolás- és támadásjelző rendszer célja a felügyelt létesítmény biztonságának növelése. Hatékonyságának fokozására a behatolás- és támadásjelző rendszert megfelelő mechanikai-fizikai biztonsági eszközökkel és eljárásokkal együtt kell alkalmazni. Ez különösen fontos a magasabb biztonsági fokozatú behatolás- és támadásjelző rendszerek esetében.

■ Az MSZ EN 50131-1:2007 európai szabvány olyan behatolás- és támadásjelző rendszerekre határoz meg követelményeket, amelyeket épületekben telepítenek, és egyedi vagy nem egyedi vezetékes vagy vezeték nélküli összeköttetést használnak. Ezeket a követelményeket kell egy épületben-építményben telepített behatolás- és támadásjelző rendszerek olyan részegységeire is alkalmazni, amelyeket rendeltetésszerűen az épület külső szerkezetére szerelnek, például kiegészítő vezérlőberendezésekre (magyar szaknyelvben kezelőegység, élesítő eszköz stb.) és figyelemfelhívó eszközre (pl. egy hang-fényjelző, mint egy lehetséges eszköze a figyelemfelhívásnak).

A szabvány nem tartalmaz követelményeket kültéri behatolás- és támadásjelző rendszerekre.

Mint már az előzőekben is feltűnhetett, a szabvány tartalmaz néhány új, szokatlan, a magyar szakszargontól eltérő kifejezést, melynek megértése, elsajátítása rendkívül fontos a szabvány helyes értelmezése érdekében. Ezekre a megfelelő helyeken külön kitérek.

■ A szabványban meghatározott követel-

ményeket kell az olyan behatolás- és támadásjelző rendszerekre is alkalmazni, amelyek más alkalmazásokkal együtt, megosztva használnak érzékelő, jelzészadó, és vezérlő eszközöket, összeköttetéseket, kommunikációs csatornákat és tápegységeket. Az egyéb alkalmazások a behatolás- és támadásjelző rendszerek működését nem befolyásolhatják hátrányosan, azaz a szabvány szerint egy behatolás- és támadásjelző rendszer, vagy valamely összetevője bármilyen egyéb, kiegészítő funkciót végezhet, közösen használhat átviteli utakat más alkalmazásokkal, pl. kapcsolgathatja a világítást, fűtheti a medencét, bekapcsolhatja a klímát, akár kávét is főzhet, ha ezek az egyéb alkalmazások nem befolyásolják a szabványban előírt követelmények maradéktalan teljesítését.

■ A következőkben a szabvány felépítésének sorrendjében kerülnek ismertetésre az elvárások.

A szabványban a **Bevezető** után a szabvány **1. Alkalmazási terület**-e kerül ismertetésre, melyet a **2. Rendelkező hivatkozások** követnek. Ebben az alfejezetben kerülnek ismertetésre azok a szabványok, melyekre a szabványon belül hivatkozással történnek.

A **3. Szakkifejezések, rövidítések** fejezet tulajdonképpen létfontosságú, hiszen itt kerülnek definiálásra a szakszavak, milyen szó, vagy szóösszetétel alatt milyen fogalom értendő. A szabványban a magyar szakszó, vagy szakkifejezés mellett megtalálható az angol eredeti szó, vagy kifejezés is. A rövidítések esetében – megállapodás alapján – az angol nyelvű szabványban használt rövidítések az írott szövegben magyarul kiírásra kerülnek, mivel a magyar nyelvben nem honos a betűösszetételek használata, azonban a táblázatokban (helyhiány miatt) szükségképpen használni kell a rövidítéseket. A betűszavak nem kerülnek fordításra, hiszen pl. a riasztásátviteli rendszer betűszava angolul ATS (Alarm Transmission System), magyarul RÁR lenne. Tudná-e valaki Magyarországon mi ez...? Így tehát maradnak a táblázatokban az angol betűszavak, hiszen csak egyszer, csak egyet kell megtanulni angolul és utána a külföldi irodalomban is fel fogjuk ismerni ezeket és értelmezni is tudjuk majd.

Nézzünk néhány példát:

3.1.1.

művelet (action)

(Élesítésre és hatástalanításra vonatkozóan) a felhasználónak bármely szándékos tevékenysége vagy cselekedete, amely része az élesítési vagy a hatástalanítási folyamatnak.

3.1.8.

riasztási állapot (alarm condition)

A behatolás- és támadásjelző rendszer vagy egy részének olyan állapota, amelybe a rendszer egy veszélyhelyzetre adott reakciója során kerül.

3.1.9.

riasztás értesítés (alarm notification)

A riasztási állapot továbbítása figyelemfelhívó eszközök és/vagy riasztásátviteli rendszer felé.

3.1.12.

figyelmeztető kijelzés (alert indication)

Egy, a hatástalanított behatolás- és támadásjelző rendszerben az 1. hozzáférési szinten elérhető hallható vagy látható kijelzés, figyelmeztetés arra, hogy a 2., 3. vagy 4. hozzáférési szintű felhasználóknak további kijelzések állnak rendelkezésére.

3.1.20.

kommunikáció (communication)

Üzenetek és/vagy jelzések átvitele a behatolás- és támadásjelző rendszer részegységei között.

MEGJEGYZÉS: A jelzésátvitel lehet folytonos villamos áram átbocsátása egy kapcsolón vagy jelfogón, amely a behatolás- és támadásjelző rendszer részei közötti interfészt képezi. Ehhez nem szükséges az ilyen kapcsoló vagy jelfogó állapotának megváltozása. Az adatátvitel természetéből következően az üzenetátvitelnek lehet kiváltó oka, például válasz egy lekérdezésre vagy egy meghatározott időtartam elteltével. Ez akár meg is változtathatja a kapcsoló, vagy jelfogó állapotát.

3.1.32

tiltás (inhibit)

A behatolás- és támadásjelző rendszer egy részének olyan állapota, amelyben annak riasztási állapotában nem küldhető értesítés, és amely állapot mindaddig fennmarad, amíg a behatolás- és támadásjelző rendszernek vagy annak részének nem történik meg a hatástalanítása.

3.1.33.

összeköttetés (interconnection)

Azon eszközök, amelyekkel üzeneteket, és/vagy jelzéseket visznek át a behatolás- és támadásjelző rendszer részegységei között.

3.1.46.

nem egyedi vezetékes összeköttetés (non-specific wired interconnection)

Olyan összeköttetés, amely két vagy több alkalmazáshoz tartozó információt továbbít.

3.1.61.

az érzékelési tartomány jelentős csökkenése (significant reduction of range)

Egy mozgásérzékelő érzékelési tartományá-

nak az érzékelő központi tengelyében mért olyan csökkenése, amely meghaladja a Rendszertervezési Javaslatok (lásd: CLC/TS 50131-7, F5.) szerint meghatározott érzékelési tartomány 50%-át.

3.1.82.

figyelemfelhívó eszköz (warning device)

Olyan eszköz, amely, a fogadott értesítés reakciójaként hallható riasztást ad.

MEGJEGYZÉS: Egy figyelemfelhívó eszköz figyelmeztető kijelzést is adhat, feltéve, hogy az ilyen figyelmeztető kijelzések a riasztástól könnyen megkülönböztethetők

3.1.84.

zóna (zone)

Azon meghatározott terület, ahol a rendelkezés állapothoz érzékelhetők.

Mint látható sok új, vagy másként értelmezett kifejezés létezik a magyar szaknyelvhez képest, melyeket részletesen át kell gondolni az egységes értelmezés érdekében. A szabványnak egyébként már van egy módosítása (MSZ EN 50131-1:2007 V [EN 50131-1:2006/A1:2009]) és egy értelmezése (EN 50131-1:2006/IS1:2009) is, melyek alapján egyértelműsíteni lehet a ködösnek tűnő fogalmakat. Csak akkor van értelme a szabványnak és alkalmazásának, ha a felhasználói (gyártók, rendőrök, biztosítók, és a biztonságtechnikai piac szerelői, azaz a megrendelők, a tervezők, a telepítők, a kereskedők, stb.) azonosan értelmezik.

Értelmezzük először talán a legfontosabb fogalmi eltérést, a „zóna” „terület” szakkifejezéseket. A magyar szakzsargonban, de más országokban is eltérő az értelmezés, sőt az előbb ismertetett 3.1.84 definíció sem sokat segít. Az EN 50131-1:2006/A1:2009 azonban egyértelműsíti az értelmezést.

Replace definition 3.1.84 by the following:

3.1.84

zóna

area of the supervised premises where an intrusion, attempted intrusion, or the triggering of a hold-up device may be detected by an I&HAS

NOTE Although a zone could contain just one detector, the term “zone” is not synonymous with one detector input. A zone may include any number of detectors. Examples of zones include: a storey of a building, the perimeter of a building, an outbuilding.

Azaz:

3.1.84

zóna (zone)

a felügyelt létesítmény azon területe, ahol egy behatolás, vagy annak kísérlete, vagy egy jelzésadó eszköz aktiválása érzékelhető egy behatolás és támadásjelző rendszerrel.

MEGJEGYZÉS: Bár egy zóna tartalmazhat csupán egyetlen érzékelőt, a „zóna” kifejezés nem azonos az egy érzékelő beme-
nettel. Egy zóna magába foglalhat akár
hány érzékelőt. Például egy zóna lehet
egy épület egy szintje, az épület határoló
felülete, vagy egy melléképület.

A „zóna” tehát egy behatolás- és táma-
dásjelző rendszer bármely definiált része,
melyet a magyar szaknyelvben „terület-
nek” nevezünk. De akkor mi a „terület”
európai definíciója?

A szabvány (és módosítása) értelme-
zésében a „terület” az egy „alrendszer”:

Replace definition 3.1.65 by the following:

3.1.65

subsystem

part of an I&HAS located in a clearly defined area of the supervised premises capable of functioning independently of other parts of the I&HAS

Azaz:

3.1.65

Alrendszer (subsystem)

egy behatolás- és támadásjelző rendszer
részeként, a felügyelt létesítmény egyértel-
műen elhatárolt területe, mely a rendszer
többi részétől független működésre ké-
pes.

■ A sorozatot az MSZ EN 50131-1:2007.
Riasztórendszerek. Behatolás-és támadás-
jelző rendszerek. 1. rész: Rendszerekövetel-
mények című szabvány további, fejezetén-
kénti ismertetésével folytatjuk.

■ Az érvényben lévő biztonságtechni-
kai szabványok jegyzéke, negyedéves
rendszerességgel történő frissítéssel az
SZVMSZK honlapján az alábbi linken ér-
hető el: <http://www.szvmszk.hu/index.php?pg=szabvanyok>. A szabványok be-
szerezhetők a Magyar Szabványügyi
Testület szabványboltjában, vagy az
alábbi weblapon regisztrációt követően:
https://www.mszt.hu/mszt/portal/user/anon/page/default.psm/js_panename/msztKereses?tipus=S.

Móré Attila